

**Η ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ¹**

Π. Α. ΠΑΤΑΡΓΙΑΣ²

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αναθεώρηση του μοντέλου αστικής διαχείρισης με τη δημιουργία Μητροπολιτικών Περιφερειακών Διοικήσεων, με ευρύτατο πλαίσιο αρμοδιοτήτων και οικονομικών πόρων, μπορεί να αποτελέσει το ξεκίνημα αναστροφής της παγκόσμιας περιβαλλοντικής κατάστασης. Αν η προσπάθεια αυτή κινηθεί στα δραστικά μέτρα που φαίνεται ότι δρομολογούνται, τουλάχιστον σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για την δεκαετία 2000 - 2010, τότε μπορεί να ελπίζει κανείς σε πορεία αναστροφής της σημερινής πραγματικότητας, με βραχυπρόθεσμο στόχο τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου κατά 5% (στην Ε.Ε. κατά 8%), το διάστημα 2008-2012 και μακροπρόθεσμο στόχο μείωση κατά 70% σε σχέση με τις εκπομπές του 1990.

Η εξέλιξη του επιδεινούμενου περιβαλλοντικού προβλήματος σε ολόκληρο τον πλανήτη έχει καταλυτικά αρνητικές επιπτώσεις στον ευρύτερο αστικό χώρο. Η επιζητούμενη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στους αστικούς πυρήνες δημιουργεί μεγάλη περιβαλλοντική επιβάρυνση στη ρύπανση της ατμόσφαιρας, στη μόλυνση του εδάφους, στο πράσινο περιβάλλον στα πολιτιστικά στοιχεία και τη φυσιογνωμία του τόπου. Ο τρόπος διαχείρισης όλων αυτών των μεγάλων προβλημάτων μέχρι σήμερα κάθε άλλο παρά αποτελεσματικός ήταν. Η Δημιουργία Μητροπολιτικών Περιφερειών εμφανίζεται σήμερα ως η νέα αποτελεσματική προοπτική αντιμετώπισης αυτών των μεγάλων προβλημάτων.

ABSTRACT

The re-evaluation of the urban planning management, through the creation of Metropolitan Administrations, with a wide frame of jurisdiction and funds, can be the beginning of the direction of the global environmental situation. If the planned drastic measures are put into action within the next decade 2000 - 2010, only then can we hope for a diverted process of the nowadays reality. The short - term goal is the reduction of the greenhouse gases per 5% (8% in E.U.) during the period 2008 - 2012, and in the long - term by 70% compared to emissions of 1990.

The development of the aggravating environmental problem all over the planet has had significant negative consequences on the wider urban space. The aimed financial and social development creates multiple environmental problems in terms of atmospheric pollution, ground pollution and greenery as well as of the cultural elements and physiognomy of the place.

The management of these contemporary problems so far has by no means been effective. The creation of Metropolitan Administrations seems today the novel perspective for tackling these major contemporary problems.

1:RESHAPING THE URBAN SPACE THROUGH METROPOLITAN ORGANISATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

2:Δρ Πολιτικός Μηχανικός Ε.Μ.Π., Διδάκτωρ Α.Π.Θ.

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΕΩΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ, ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

Δ/ντής : Καθηγητής Ι. Στεφάνου

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Αστικό Περιβάλλον σύγκειται από μία σειρά παραγόντων που διαμορφώνουν τελικά την αισθητική, λειτουργική ατμοσφαιρική, κοινωνική και οικονομική του οντότητα. Το ποιοτικό επίπεδο των συγκεκριμένων παραμέτρων επηρεάζεται καθοριστικά τόσο από τις βραχυπρόθεσμες, όσο και από τις μεσομακροπρόθεσμες ``πολιτικές`` που χαράζονται και υλοποιούνται επάνω στα συγκεκριμένα αντικείμενα. Η εφικτότητα όμως της χάραξης και υλοποίησης των κατάλληλων ``πολιτικών κατευθύνσεων`` επηρεάζεται σημαντικότερα από δύο παράγοντες που είναι:

- Η οργανωτική δομή σε Εθνικό Περιφερειακό και Τοπικό Επίπεδο, με έμφαση στις Μητροπολιτικές Συνενώσεις.
- Οι Παγκόσμιες και Ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και στοχεύσεις σε στοιχεία και επίπεδα που υλοποιούν την Αειφόρο Ανάπτυξη.

Η αποδεδειγμένη πλέον πραγματικότητα, ότι η αειφόρος ανάπτυξη δεν μπορεί να υλοποιηθεί σε περιορισμένα χωρικά πλαίσια, ότι δεν έχει συγκεκριμένα σύνορα, ότι πρέπει να επιδιώκεται σε όποιο επίπεδο μπορεί να προσεγγισθεί, [1] έχει οδηγήσει σε μια διεθνή πρακτική τόσο στο οργανωτικό επίπεδο, με στόχο την εξασφάλιση του καλύτερου αποτελέσματος, όσο και σε σειρά συγκεκριμένων Πλαισίων Δράσης, που συνδυάζονται με σημαντικά οικονομικά κίνητρα και ενισχύσεις. Το " περιβάλλον δεν έχει σύνορα". Αυτό ήταν το σύνθημα στη δεκαετία του 1970 όταν η τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα ξεκίνησε την προσπάθεια θέσπισης νομοθεσίας για το περιβάλλον. Το πόσο ανταποκρίνονταν εκείνο το σύνθημα στην πραγματικότητα σήμερα είναι πέραν πάσης αμφιβολίας ιδιαίτερα ορατό.

Το 1987 η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη θέσπισε και τυπικά τις βάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας σε τρεις κατευθύνσεις. [2]

- ❑ Την προστασία του περιβάλλοντος.
- ❑ Την προστασία της υγείας του ανθρώπου.
- ❑ Την ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων.

Η έννοια της " Βιώσιμης Ανάπτυξης" άρχισε να εμφανίζεται τυπικά με τη συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992 καθώς και με τη Σύμβαση πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματολογικές αλλαγές που τέθηκε το 1992 στο Ρίο ντε Τζανέιρο και υλοποιήθηκε το 1997 με το Πρωτόκολλο του Κιότο, το οποίο προβλέπει μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 5% τουλάχιστον σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, στο διάστημα 2008 - 2012. Το 1997 η συνθήκη του Άμστερνταμ ανήγαγε τη βιώσιμη ανάπτυξη σε κύριο στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην νέα της πραγματικότητα η Ευρωπαϊκή Ένωση συναρτά τη μελλοντική της πορεία, σε όλους τους τομείς με τη βιώσιμη ανάπτυξη και το υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος. Η συγκεκριμένη εργασία προσπαθεί να καταδείξει τις θετικές επιπτώσεις στο Αστικό Περιβάλλον μέσα από μια λειτουργική και αποτελεσματική Μητροπολιτική Περιφερειακή Οργάνωση, όσο και από μία πειθαρχημένη πορεία μέσα στα Πλάισια Δράσης τα οποία χαράζονται σε Παγκόσμιο και Ευρωπαϊκό Επίπεδο με στόχο την Αειφόρο Ανάπτυξη.

2. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Η Αρχή της Επικουρικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 3B της Συνθήκης του Μάαστριχτ) έχει σαν στόχο να ενισχύσει τις ενέργειες των Τοπικών Κυβερνήσεων και Φορέων στους Τομείς που μπορούν να φέρουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Στα πλαίσια των συντελούμενων σε διεθνές επίπεδο κοινωνικοπολιτικών εξελίξεων και της επιδιωκόμενης Βιώσιμης Ανάπτυξης στην αυγή του 21^{ου} αιώνα, η "Μητροπολιτική Τοπική Αυτοδιοίκηση" πολύ σύντομα θα αρχίσει να γίνεται φορέας υλοποίησης των επιδιωκόμενων σε διεθνές επίπεδο στόχων.

Η έννοια της Μητροπολιτικής Περιφέρειας, αναφέρεται στην πολεοδομική συγκρότηση που αποτελείται από ισχυρούς και διευρυνόμενους αστικούς πυρήνες με οικιστικές περιφερειακές συσπειρώσεις καθώς και δικτυώσεις αστικών δραστηριοτήτων που τους περιβάλλουν [3].

Η Μητροπολιτική πραγματικότητα αναπτύσσεται σήμερα τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε Διεθνές επίπεδο, διαμορφώνοντας νέα δεδομένα στον κοινωνικό ιστό και την κοινωνική συνοχή των σύγχρονων μεγαλουπόλεων. Συγχρόνως όμως παρουσιάζονται νέα προβλήματα που έχουν να κάνουν με την ατμοσφαιρική ρύπανση, την ποιότητα ζωής, τις μεταφορές, τη στέγαση, το πράσινο τις προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και την απασχόληση.

Έτσι ενώ μέχρι πρόσφατα η Ευρωπαϊκή πολιτική δεν ευνοούσε χρηματοδοτήσεις σε κέντρα μεγάλων πόλεων παρά μόνο σε περιφερειακά κέντρα, σήμερα παρουσιάζεται το φαινόμενο τα Ευρωπαϊκά προγράμματα που αναφέρονται σε αστικές περιοχές και οι αντίστοιχες χρηματοδοτήσεις, να πολλαπλασιάζονται. Ο λόγος είναι ότι έγινε πλέον σαφές όπως το αστικό περιβάλλον αρχίζει να διέρχεται κρίση, και επομένως πρέπει να προστατευθεί άμεσα.

Τα κύρια στοιχεία που συγκροτούν το σύγχρονο αστικό περιβάλλον είναι τα εξής: [4]

- Το κυκλοφοριακό καθεστώς.
- Το πράσινο περιβάλλον.
- Το επίπεδο της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.
- Η πολεοδομική και φυσιογνωμική εικόνα.
- Η διαχείριση των ενεργειακών πηγών.
- Η διαχείριση των στερεών και υγρών αποβλήτων.
- Η προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η διαχρονική δυναμική εξέλιξη των ως άνω παραγόντων στον αστικό χώρο έχουν οδηγήσει σε μια σύγκλιση των εννοιών "χώρος και περιβάλλον", στους οποίους προστέθηκαν την τελευταία δεκαετία οι όροι "σχεδιασμός" και "βιώσιμη ανάπτυξη"[5].

Δεν πρέπει να μας διαφεύγει της προσοχής ότι η λειτουργία της πόλης είναι συνυφασμένη με αρνητικές συνέπειες στο φυσικό της περιβάλλον (φωτοχημικό νέφος – επιδείνωση φαινομένου θερμοκηπίου – περιορισμός πρασίνου κ.λ.π.). Παράλληλα όμως είναι ο τόπος της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής προόδου του σύγχρονου ανθρώπου.

Επομένως η ισορροπία προστασίας περιβάλλοντος και ανάπτυξης, σε μία εποχή που συντελείται η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, σε μία εποχή που η παγκοσμιοποίηση αποτελεί καθημερινή πραγματικότητα είναι το κύριο ζητούμενο. Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να σταθούμε στο ρόλο της Μητροπολιτικής Περιφερειακής Οργάνωσης στο πρόβλημα του περιβάλλοντος και στην προσπάθεια διατήρησης και βελτίωσης του παγκόσμιου κλίματος. Στο κορυφαίο αυτό ζήτημα ιστορικής σημασίας είναι η απόφαση των Υπουργών περιβάλλοντος της Ε.Ε. της 4/3/2002, για επικύρωση μέχρι τον προσεχή Ιούνιο του Πρωτοκόλλου του Κιότο. [6] Για να αποκτήσει το Πρωτόκολλο Νομική Ισχύ απαιτείται η επικύρωση του από 55 κράτη τα οποία να αντιπροσωπεύουν το 55% των ρυπογόνων εκπομπών των βιομηχανικών χωρών που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Στη δύσκολη αυτή προσπάθεια η Μητροπολιτική Περιφερειακή Αρχή μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στους εξής τομείς:

- Στη καθιέρωση σταθερού συστήματος υποχρεώσεων των χωρών που υπογράφουν το Πρωτόκολλο του Κιότο.
- Στη θέσπιση κανόνων λειτουργίας του ``Μηχανισμού Καθαρής Ανάπτυξης``
- Στην καθιέρωση διαφανών μηχανισμών ελέγχου και επιτήρησης των λειτουργιών του πρωτοκόλλου του Κιότο.

3. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Ήταν ένα πρόγραμμα για τον αστικό χώρο στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν η πρώτη σημαντική προσπάθεια της Ε.Ε για τη βελτίωση και αναβάθμιση του Αστικού Περιβάλλοντος σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία αποτελεί βασικό παράγοντα, για την "αειφόρο αστική ανάπτυξη," το πλαίσιο δράσης της οποίας παρουσιάστηκε στο Αστικό Φόρουμ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη Βιέννη το Νοέμβριο του 1998. Οι βασικοί στόχοι στους οποίους στηρίζει η Επιτροπή τη δράση της για την "αειφόρο αστική ανάπτυξη" είναι : [7]

- Ενδυνάμωση της οικονομικής ευημερίας και ενασχόλησης.
- Καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Πολεοδομική, πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική αναβάθμιση των υποβαθμισμένων περιοχών.
- Προστασία και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος.
- Βελτίωση του τρόπου διακυβέρνησης των αστικών περιοχών με ενίσχυση των τοπικών δομών.

Είναι προφανές ότι ο καθορισμός των συγκεκριμένων στόχων προήλθε από μία ρεαλιστική εκτίμηση των πραγματικών δεδομένων που ισχύουν στα μέλη - κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στοιχεία στα οποία θα έπρεπε να επικεντρωθεί η προσπάθεια βελτίωσης τόσο στο θεσμικό τομέα όσο και σε οικονομικό επίπεδο στήριξης. Δεν θα μπορούσε άλλωστε να γίνει διαφορετικά όταν το 80% του πληθυσμού της Ε.Ε ζει σε μικρά ή μεγάλα αστικά κέντρα [το 20% ζει σε πόλεις με πληθυσμό μεγαλύτερο των 250.000 κατοίκων, το 20% ζει σε πόλεις μεσαίου μεγέθους 50.000 ~ 250.000 κατοίκων και το 40% του πληθυσμού ζει σε μικρότερα αστικά κέντρα από 10.000 ~ 50.000 κατοίκους].

Το επίπεδο ευθύνης του επιτελικού σχεδιασμού, δηλ. ο φορέας που έχει την αρμοδιότητα να ασκεί και να χαράζει τη σχετική πολιτική είναι εκείνο που υλοποιεί την πραγματικότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε Μητροπολιτική Περιφέρεια. Η Ευρώπη αρκετά χρόνια πριν έχει ξεκινήσει αυτή την προσπάθεια

Έτσι βλέπουμε τη Γερμανία την Ισπανία και τη Δανία να αφήνουν την τελική ευθύνη στην τοπική αυτοδιοίκηση, ενώ Αγγλία και Ιρλανδία διατηρούν σε επίπεδο Εθνικής Κυβέρνησης την αντίστοιχη αρμοδιότητα Στην Ελλάδα η ευθύνη σχεδιασμού παραμένει στη κυβέρνηση, παρά τα δειλά βήματα που επιχειρούνται τα τελευταία χρόνια.

Ανεξάρτητα πάντως από το φορέα που καθορίζει την επιτελική χωρική στρατηγική, την τελευταία δεκαετία αναπτύσσονται Μητροπολιτικά Προγράμματα παρέμβασης σε μια σειρά Ευρωπαϊκών πόλεων όπως, το Λονδίνο, η Βαρκελώνη, η Λισσαβόνα, η Σαραγόσα, η Ρώμη, το Ρότερνταμ. Στόχος όλων των προγραμμάτων είναι η βιώσιμη αστική και περιφερειακή ανάπτυξη με έμφαση στη βιωσιμότητα του αστικού περιβάλλοντος, στη χρήση των δημόσιων μέσων μεταφοράς, στην ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά, στις δυνατότητες αναψυχής και πολιτισμού, στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, στις ίσες ευκαιρίες ενασχόλησης.

Για το σημαντικό θέμα της απασχόλησης πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2001 Συνέδριο στην Αθήνα από την Επιτροπή Περιφερειών της Ε.Ε και το Ελληνικό Υπουργείο Εσωτερικών με θέμα ``Οι νέες μορφές διακυβέρνησης και ο ρόλος των τοπικών και περιφερειακών αρχών στη διευρυνόμενη Ευρωπαϊκή Ένωση``. Βασικό θέμα του Συνεδρίου αποτέλεσε η προοπτική και οι δυνατότητες των Περιφερειακών Αρχών στην κατάρτιση και υλοποίηση ειδικής στρατηγικής για την απασχόληση, εναρμονισμένης στα εθνικά σχέδια δράσης. Στα πλαίσια αυτά σύμφωνα με ανακοίνωση της Ελληνίδας Επιτρόπου κ. Διαμαντοπούλου θα κληθούν να συμβάλλουν σημαντικά τα Διαρθρωτικά Ταμεία και οι σχετικές Ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες όπως, η EQUAL, όχι μόνο στο θέμα της απασχόλησης αλλά και στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, την ευρύτερη οικονομική ανάπτυξη καθώς και την προώθηση της κοινωνίας των πληροφοριών.

Στη Σύνοδο Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1999 στο Ελσίνκι, οι αρχηγοί των Κρατών και Κυβερνήσεων έδωσαν απόλυτη προτεραιότητα στη στρατηγική και τα βήματα της Ένωσης στην κατεύθυνση της αειφόρου ανάπτυξης. Σημαντικό στοιχείο του επιδιωκόμενου στόχου αποτελεί η στρατηγική που πρότεινε το ``European Consultative Forum on Environment and sustainable Development`` στην κατεύθυνση του χωρικού αστικού σχεδιασμού, στοιχείου που επηρεάζει πολύ σημαντικά όλους τους παράγοντες στους οποίους μπορεί να στηριχθεί η επιδιωκόμενη αειφόρος ανάπτυξη.

Δόθηκε επίσης έμφαση στον τρόπο επίτευξης της επιδιωκόμενης αειφορίας για την οποία καθοριστικό ρόλο θα παίξει η δράση των αρχών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο [8].

4. Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 2000 - 2010

Σύμφωνα με την έκθεση Brundland ως αειφόρος ανάπτυξη ορίζεται ``η ανάπτυξη που πληρεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να διακυδεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να πληρούν τις ανάγκες τους.`` [9]

Είναι γνωστό ότι η έννοια ``ανάπτυξη`` εμπεριέχει τρεις διαστάσεις:

- Την οικονομική ανάπτυξη.
- Την κοινωνική ισορροπία και ανάπτυξη.
- Την προστασία και αναβάθμιση του Φυσικού Περιβάλλοντος.

Επομένως όταν μιλάμε για αειφόρο ανάπτυξη θεωρείται αυτονόητο ότι αυτή πρέπει να υπηρετεί και τους τρεις στόχους.

Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Jacques Santer μιλώντας στις 17-1-1997 στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σηματοδότησε τους τρεις στόχους που πρέπει να επιδιώξει η Ευρώπη για την βιώσιμη ανάπτυξη. [10] Συγκεκριμένα:

- Να διαμορφώσει οικονομία φιλική προς το περιβάλλον.
- Να αποδείξει ότι η οικονομική πρόοδος είναι σε συνάρτηση με την καλύτερη δυνατή χρήση των φυσικών πόρων.
- Να αποδείξει ότι η προστασία του περιβάλλοντος θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας.

Το Ευρωπαϊκό πλαίσιο Δράσης της Ε.Ε του 1997 στηρίχτηκε τόσο σε προηγούμενες πρωτοβουλίες της Ε.Ε. όσο και στις πρόσφατες εξελίξεις σχετικά με τις πολιτικές αστικής ανάπτυξης και συγκεκριμένα:

- ο Στη συνθήκη του Άμστερνταμ που σηματοδοτεί την αειφόρο ανάπτυξη σαν βασικό στόχο της Ε.Ε. ενώ συγχρόνως δίνει έμφαση στην καταπολέμηση των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- ο Στο πρόγραμμα Δράσης 2000 που αναφέρεται στα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε. που δίνουν έμφαση, στις υποβαθμισμένες αστικές περιοχές, στην τοπική ανάπτυξη, στην ανταγωνιστικότητα. [11]
- ο Στο πρωτόκολλο του Κιότο του 1997 που αφορά την προστασία του κλίματος του πλανήτη μας και οποίο εγκρίθηκε στην Τρίτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών.
- ο Στο πρόγραμμα "Agenda 21" που αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη και διαμορφώθηκε στη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον το 1992 στο Ρίο ντε Τζανέιρο.
- ο Στο 5^ο πρόγραμμα Δράσης της Ε.Ε. που διαμορφώθηκε παράλληλα με το "πρόγραμμα 21" και στοχεύει με το περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη στο διάστημα 1992 - 2000.
- ο Στο 5^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Έρευνα και Τεχνολογία, στο οποίο πέραν των κατευθύνσεων για την αστική ανάπτυξη, αναλύεται και η δράση με τίτλο "Η πόλη του αύριο και η πολιτιστική κληρονομιά".

Δυστυχώς τα αποτελέσματα των δράσεων για το Περιβάλλον στο διάστημα 1992~2000 είναι ιδιαίτερα φτωχά. Ούτε οι άξονες του "Agenda 21" ούτε οι στόχοι του Ευρωπαϊκού 5^{ου} Προγράμματος Περιβαλλοντικής Δράσης, ούτε τέλος το "Πλαίσιο Δράσης για την Αειφόρο Αστική Ανάπτυξη" του 1997 στάθηκαν ικανά να δρομολογήσουν μία αποτελεσματική προοπτική προς την αστική αειφορία. Το γεγονός αυτό οδήγησε την Ευρωπαϊκή Ένωση να εντείνει τις προσπάθειές της στην κατεύθυνση της αειφόρου ανάπτυξης για την δεκαετία 2000 - 2010. Η επικείμενη παγκόσμια Διάσκεψη σ' αυτή την κατεύθυνση το 2002 στη Νότια Αφρική γνωστή ως Ρίο + 10 αποτελεί πράγματι μία πρόκληση.

Έτσι η εμπειρία και τα περιορισμένα αποτελέσματα της περιόδου 1992-2000 οδήγησαν στη χάραξη των αξόνων στρατηγικής της Ε.Ε. για την αειφόρο ανάπτυξη την προσεχή δεκαετία. Την περίοδο αυτή θα έχει συντελεσθεί και μία σημαντική διεύρυνση της Ένωσης με νέες Ευρωπαϊκές Χώρες.

Οι άξονες αυτές είναι: [12]

- ❖ Κλιματική αλλαγή - καθαρή ενέργεια.
- ❖ Διαχείριση Φυσικών Πόρων.
- ❖ Χρήσεις γης - Χωροταξική ανάπτυξη - Κυκλοφοριακό.
- ❖ Δημόσια Υγεία.
- ❖ Κοινωνικός αποκλεισμός - Φτώχεια.
- ❖ Δημογραφικό πρόβλημα - Γήρανση πληθυσμού.

Η επίτευξη των ως άνω στόχων προϋποθέτει σε μεγάλο βαθμό την επίτευξη σημαντικής Τεχνολογικής Προόδου. Μόνον έτσι μπορεί να συνδυάζεται π.χ. η οικονομική πρόοδος, που εξ'ορισμού επιβαρύνει το περιβάλλον με περιβαλλοντική προστασία και αναβάθμιση.

Ένα άλλο στοιχείο που έχει γίνει σαφές είναι, τόσο η απαιτούμενη συναντίληψη και κοινή δράση σε υπερεθνικό επίπεδο αλλά και η δραστική ενεργοποίηση σε εθνικό

και τοπικό επίπεδο. Στην κατεύθυνση αυτή ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης την προσεχή δεκαετία θα είναι ιδιαίτερα σημαντικός, τόσο για τα μετρήσιμα αποτελέσματα στο εσωτερικό της Κοινότητας όσο και για τον ευρύτερο ρόλο της σε επίπεδο επηρεασμού της Παγκόσμιας Κοινότητας.

Ένα άλλο στοιχείο που κρίνεται σκόπιμο να οριοθετηθεί είναι οι "Δείκτες Προόδου Αειφόρου Ανάπτυξης." Μόνον έτσι θα είναι εύκολη η παρακολούθηση της πορείας σε Παγκόσμιο - Ευρωπαϊκό - Εθνικό Επίπεδο.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονισθεί ότι υπάρχει κίνδυνος η βελτίωση σε κάποιο τομέα να προκαλεί επιδείνωση σε κάποιο άλλο. Π.χ. Περιβαλλοντικές και Κυκλοφοριακές Ρυθμίσεις στο Κέντρο μιας πόλης πιθανότατα να δημιουργούν βραχυπρόθεσμες αρνητικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις.

Ευοίωνη προοπτική επίσης σ' αυτή την κατεύθυνση είναι η ουσιαστική πλέον ενεργοποίηση σε πολιτικό και επιστημονικό επίπεδο για τη χρήση του Υδρογόνου ως καυσίμου του μέλλοντος. Προχωρημένη μάλιστα παρουσιάζεται η στρατηγική που χαράζουν οι Η.Π.Α για άντληση του Υδρογόνου από νερό. [13]

Τα πλαίσια προστασίας του περιβάλλοντος " με στόχο την αειφορία" σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο καθορίζονται από το 6^ο Πρόγραμμα Δράσης με τίτλο "Περιβάλλον 2010, το μέλλον μας, η επιλογή μας" οι κύριοι άξονες του οποίου είναι:

- Αυστηρή εφαρμογή και βελτίωση υφιστάμενης Περιβαλλοντικής Νομοθεσίας.
- Ένταξη της Περιβαλλοντικής Διάστασης στις οικονομικές και οικονομικές πολιτικές που δημιουργούν πίεση στο Περιβάλλον.
- Η Ιδιωτική Πρωτοβουλία [επιχειρηματικοί φορείς - πολίτες] θα αναλάβει μεγάλο βάρος στην προσπάθεια προστασίας του Περιβάλλοντος.
- Ωθηση σε μέτρα για την αντιμετώπιση των σοβαρών και επίμονων περιβαλλοντικών προβλημάτων όπως:
 - ❖ Αλλαγή κλίματος.
 - ❖ Προστασία βιοποικιλότητας.
 - ❖ Διάβρωση και ρύπανση εδάφους.
 - ❖ Προστασία της υγείας.
 - ❖ Αειφόρος χρήση των φυσικών πόρων.
 - ❖ Διαχείριση αποβλήτων.

- Αλλαγή πολιτικής για το σχεδιασμό και τις χρήσεις γης.

Είναι προφανές ότι η προσεχής δεκαετία θα είναι ίσως η πιο κρίσιμη δεκαετία στη λήψη μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος και ιδιαίτερα του αστικού περιβάλλοντος. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, θεωρείται βέβαιον ότι θα αναλάβει την νομική ευθύνη υλοποίησης των πιο πάνω δράσεων, αφού προηγουμένως ολοκληρωθεί μια πολιτική ενημέρωσης του Ευρωπαίου πολίτη στη βάση του συνθήματος "όνομα - φήμη - ντροπή" [name - fame - shame]. [14]

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ατμόσφαιρα της γης βρίσκεται σε κρίση. Ο αστικός χώρος είναι και θα είναι ο κύριος αποδέκτης των συνεπειών της υπερθέρμανσης του πλανήτη μας. Η προστασία και η ανασυγκρότησή του είναι σε ευθεία συνάρτηση με βασικά στοιχεία όπως:

- Η καθαρότητα της ατμόσφαιρας.
- Η Αειφόρος διαχείριση των πηγών ενέργειας.
- Το πράσινο περιβάλλον.
- Η ορθολογική χρήση γης.
- Τα δίκτυα μεταφορών.
- Η συντήρηση και ανάδειξη των πολιτιστικών στοιχείων.
- Η διαφύλαξη της φυσιογνωμίας.

Τα στοιχεία αυτά είναι σαφές ότι επηρεάζονται καθοριστικά από τις "πολιτικές" που χαράζονται και υλοποιούνται τόσο σε Διεθνές και Ευρωπαϊκό όσο και σε Εθνικό και Τοπικό Επίπεδο. Η εμπειρία που έχει αποκτηθεί τα τελευταία 20 χρόνια οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι η Μητροπολιτική Περιφερειακή Οργάνωση μπορεί να αποτελέσει μοχλό θετικής εξέλιξης στην αντιμετώπιση και διαχείριση όλων ή

πολλών από τους πιο πάνω παράγοντες που καθορίζουν τη σύγχρονη αστική πραγματικότητα. Συγχρόνως οι κατευθύνσεις για μία ευρύτερη ``χωρική αειφορία`` πρέπει να αποτελέσουν τις καταλυτικές εκείνες δεσμεύσεις σε όλα τα επίπεδα της Δημόσιας και Ιδιωτικής Δράσης. Εάν αναλογισθεί κανείς ότι η συνέχεια της επιδείνωσης του Περιβάλλοντος. [15] [16]

- Με τα $\frac{3}{4}$ των εκπομπών του Διοξειδίου του Άνθρακα να οφείλονται στη χρήση των ορυκτών καυσίμων (πετρέλαιο - άνθρακας - φυσικό αέριο) για την παραγωγή ενέργειας.
- Με πρόβλεψη έως το 2010 αύξησης μέχρι 5,8 ° βαθμούς της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη και άνοδο της στάθμης της θάλασσας κατά 88 εκατοστά σε σχέση με το 1990.
- Με αισιόδοξη πρόβλεψη 60~350 εκατομμύρια άνθρωποι στον πλανήτη να αντιμετωπίσουν κίνδυνο πείνας.
- Με απαισιόδοξη πρόβλεψη ότι πιθανός διπλασιασμός ρύπων στα προσεχή 20-30 χρόνια θα μπορούσε να στοιχίζει τη ζωή σε 900 εκατομμύρια ανθρώπους και να επιφέρει ζημιές της τάξεως των 907 τρισεκατομμυρίων δολαρίων. [17]
- Με κίνδυνο το 1/3 του ανθρώπινου πληθυσμού να βρεθεί σε ευάλωτες περιοχές σε πιθανή άνοδο της θαλάσσιας στάθμης. [Νότιες όχθες Μεσογείου - Δυτικές ακτές Αφρικής - Νότια Ασία (Ινδία Σρι Λάνκα, Μαλβίδες) - Ακτές Ειρηνικού και Ινδικού Ωκεανού],
δημιουργεί μία απερίγραπτα τραγική κατάσταση, θα αντιληφθεί την ευθύνη του στα όσα ``δεν γίνονται σήμερα`` και την ευθύνη του για τις μελλοντικές γενεές του ανθρώπινου γένους και όχι μόνον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] *Ευρωπαϊκή Ένωση Περιβάλλον 2010* `` 6° Πρόγραμμα Δράσης `` Λουξεμβούργο 2001.
- [2] *Ευρωπαϊκή Ένωση* ``Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Δράσης`` Λουξεμβούργο 1997.
- [3] *Η. Μπεριάτος*, ``Ο Περιβαλλοντικός Σχεδιασμός των πόλεων`` Αθήνα 1999.
- [4] *Π.Α. Παταργιάς*, ``Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη - Πολεοδομική Ανασυγκρότηση και Μητροπολιτική Αθήνα``. Δελτίο ΤΕΕ τεύχος 2184. Αθήνα 2002.
- [5] Ως 3.
- [6] *Ευρωπαϊκή Ένωση*, Απόφαση Υπουργών Περιβάλλοντος, Βρυξέλλες 4 - 3 - 2002.
- [7] *Ευρωπαϊκή Ένωση*, ``Αειφόρος Αστική Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση ``Πλαίσιο Δράσης`` , Λουξεμβούργο 1999.
- [8] *Ευρωπαϊκή Ένωση*, Σύνοδος Κορυφής Ελσίνκι 1999.
- [9] *Ευρωπαϊκές Κοινότητες*, ``Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Περιβάλλον`` , Λουξεμβούργο 1998.
- [10] *Jacque Santer*. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 17 - 1 - 1997.
- [11] *Ρ. Μητούλα*, ``Οι Επιπτώσεις της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης στη Φυσιογνωμία της Ελληνικής Πόλης`` , Διδακτορική Διατριβή Αθήνα 2000.
- [12] *Ευρωπαϊκή Επιτροπή*, ``Σχέδιο Προετοιμασίας της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Αειφόρο Ανάπτυξη 2000 - 2010.
- [13] *Σπένσερ Εϊμπραμ*, Υπουργός Ενέργειας Η.Π.Α. 9 - 1 - 2002.
- [14] *Ευρωπαϊκή Ένωση* 6° Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον, Περιβάλλον 2010, Λουξεμβούργο 2001.
- [15] *Δελτίον Green peace*, Αθήνα 2002.
- [16] *I.P.C.C.* [Intergovernmental Panel of Climate Change] United Nations report, January 2001.
- [17] *Green Peace*, ``Κλιματικές Αλλαγές και Αναπτυσσόμενες Χώρες,`` Αθήνα 2002.